

Володмир ІВАНІШИН

д-р. екон. наук, професор, член-кореспондент НААН,
заслужений працівник сільського господарства України,
ректор ЗВО «ПДУ»

Оксана БЯЛКОВСЬКА

д-р екон. наук, професор,
проректор з навчальної, науково-інноваційної
та міжнародної діяльності

Лариса ЧОРНОБАЙ

канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
ЗВО «ПДУ»,
м. Кам'янець-Подільський

СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

В соціально-економічному житті України сільські території посідають особливе місце. На них проживає третина населення нашої держави і припадає 90% її площі. Але на сьогодні проблема невідповідності рівня розвитку українського аграрного сектору та сільських територій загальному світовому рівню й стандартам країн ЄС поки що залишається нерозв'язаною. Все це зумовлює необхідність пошуку адекватних інструментів підвищення ефективності функціонування аграрного сектору на основі забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Останнім часом поняття «сільські території» широко використовується у науковій літературі, проте у визначенні їх сутності та змісту поки що переважає вузькоспеціалізований підхід, а саме на думку Булавка О., Кропивко М., Саблука П. сільська територія – це історично сформована в законодавчо визначених межах сукупність, яка поєднує адміністративно-територіальну (села, сільські поселення, сільські ради) та територіально-функціональну (сільськогосподарське виробництво, переробка продукції тощо) приналежність до створення відповідних умов праці і проживання населення та забезпечення продовольчої безпеки країни [1, с. 167].

В самостійному ж окремому науковому дослідженні Саблук П., зазначає,

що сільську територію необхідно розглядати як складну багатофункціональну природну, соціально-економічну й виробничо-господарську систему з властивими їй кількісними, структурними, природними та іншими характеристиками [2].

Гоцелюк А., Колесников В., Прушківський В. дещо розширюють та узагальнюють дане поняття і характеризують його як просторову біо-еколого-соціально-економічну систему, що знаходиться поза урбанізованими центрами, зі специфічним природно-екологічним, соціальним, економічним та інституціональним середовищем і населенням, які функціонують і проявляють свій потенціал з метою задоволення індивідуальних та суспільних потреб [3, с. 128, 130; 5, с. 177].

В останніх наукових публікаціях, присвячених сільським територіям, цілком обґрунтовано і справедливо підкреслюється багатоаспектність їх функцій і характеристик.

На основі проведеного аналізу даної категорії, можна узагальнити, що сільська територія – це визначена у просторі, історично сформована територія із чітко окресленими адміністративними межами, наявними на ній природними та людськими ресурсами, з притаманною лише їй аграрною виробничо-господарською системою, та відповідною соціальною інфраструктурою.

Дане визначення дозволяє сформувати структурно-логічну схему (рис. 1) та виокремити основні взаємопов'язані елементи сільських територій. Такими вважаємо: проживаюче на них населення, розміщені домогосподарства, малі, середні та великі агропромислові підприємства, наявний природно-ресурсний потенціал, органи управління територіальної громади, наявні об'єкти історичної та культурної спадщини, інші. При цьому визначальним є сільське населення, а всі інші складові – спрямовані на забезпечення його потреб.

Рис. 1. Структурно-логічна схема сільської території

Джерело: узагальнено автором на основі [3, с. 51; 4, с. 128].

Отже, сільську територію варто розглядати як цілісну систему, оскільки вона має чітку структурну будову, елементи, згруповані у підсистеми, характеризується відносною стійкістю та автономністю, має визначену мету функціонування й інші риси, притаманні системам (рис. 2.).

Рис. 2. Структурні елементи функціонування системи сільської території

Джерело: узагальнено автором на основі [22, с. 204; 23, с. 177; 39, с. 25; 74, с. 14].

Адміністративно-територіальна реформа слугуватиме інноваційним вектором розвитку та запровадження ефективних управлінських рішень для

сільських територій, що дозволить поліпшити їх соціально-економічне становище.

Кожна окремо взята сільська територія має важливе значення для конкурентоспроможності держави. Тому необхідно забезпечити ефективне вирішення даних проблемних питань для їх сталого розвитку. Вважаємо, що при цьому доцільно врахувати позитивний досвід розвинених країн світу та специфіку історичного, соціально-культурного й виробничо-господарського надбання кожної сільської території.

Список використаних джерел

1. Саблук П.Т., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. Управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій. Київ. ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2011. 454 с.
2. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України. *Вісник аграрної науки*. 2006. №5. С.21–23.
3. Прушківський В.Г. Теоретичні підходи до визначення сільських територій. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 127–132.
4. Прокопа І. Сільські території України: дослідження і регулювання розвитку. *Економіка України*. 2007. № 6. С. 50–59.
5. Гоцелюк А.Ю. Наукові підходи щодо визначення сутності поняття «сільські території». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 6. Ч1. С. 175–179.